

DR. BALOGH IMRE EMLÉKPÁLYÁZAT

2007

**ÖNKÉNTES TŰZOLTÓ EGYESÜLETEK, TŰZOLTÓSÁGOK
FEJLŐDÉSE, JELENLEGI HELYZETE
ÉS LEHETSÉGES JÖVŐBENI SZEREPÜK BEMUTATÁSA
A TŰZOLTÁS – MENTÉS TERÜLETÉN
MAGYARORSZÁGON**

Készítette:

Balog László

Jászkisér

Bevezetés

Jászkiséren születtem, és azóta is folyamatosan itt élek. Általános iskolás koromban gyermektűzoltóként ismertem meg az önkéntes tűzoltók munkáját. 1996-ban alpolgármesterként szembesültem azzal, hogy a korábban erősnek és szervezettnek hitt közösség mennyire sebezhető. Mint oly sok önkéntes tűzoltó egyesület az országban a jászkiséri is megszűnés közeli állapotba került. Szerencsére a helyi közösség – elsősorban az önkormányzat – nem hagyta magára, és elindult egy megújulási folyamat, aminek részese voltam, vagyok.

A pályázati dolgozat témájául azért választottam az önkéntes tűzoltó egyesületek helyzetének bemutatását, mert a személyes, helyi tapasztalatokon túl, megismertem az országos mozgalom történetét, hagyományait, eredményeit és nehézségeit egyaránt. A több mint száz éves múltra visszatekintő önkéntes tűzoltó mozgalom célkitűzései minden bizonnyal a következő száz vagy akár több száz év múlva is aktuálisak lesznek.

Az összefogás az élet és vagyon védelmére olyan cél, ami látszólag kézenfekvő, egyértelmű, mégsem könnyű megvalósítani. Ennek elsődleges oka, a személyes érdekek feltétlen alárendelése a „köz” érdekeinek.

Kifejezi ezt a Gr. Széchenyi Ödön által írt első magyar tűzoltó szakkönyv címlapján olvasható jelmondat is, *(1. számú melléklet)* mely így hangzik:

„EGY MINDNYÁJUNKÉRT, ÉS MINDNYÁJUNK EGYÉRT.”

A fejlődés íve nem volt töretlen, jó és rossz időszakok egyaránt voltak az eltelt több mint 135 év során. A működést befolyásoló feltételek, a jövőbeni feladatok átfogó elemzése és meghatározása még várat magára. Egymással párhuzamosan egyének és szűkebb, tágabb szakmai csoportok dolgoznak ezen. A pályázati dolgozat benyújtásával szeretnék hozzájárulni a tűzoltóságok helyzetének javításához. Bízom benne, hogy Magyarországon is hamarosan egy törvényileg megalapozott, szakmailag egymásra épülő rendszer részeként fognak az önkéntes tűzoltók dolgozni.

I. Az ember és a tűz

I.1 Barátunk és ellenségünk

A tűz ősidők óta az emberiség melegítő, hasznos jó barátja, segítője, de egyben legádázabb ellensége, ha kiszabadul a szabályozott keretek közül. Jótevőnk akkor, mikor barátságossá teszi, melegíti otthonunkat, megfőzi ételünket, fűti gépeinket, de képes elpusztítani értékeinket, akár életünket is.

Az őseink munkára fogta a véletlenül keletkezett (villámcsapás okozta) tüzet, majd eszközök használatával megtanult tüzet gyújtani, de ezzel együtt meg kellett tanulnia azt is, hogyan tartsa kordában, hogyan semmisítse meg, oltsa el, ha a nem kívánt helyen és módon tört fel a „vörös kakas”.

A történelem során számtalan leírás örökítette meg, hogy az emberek nem csak békés célokra, hanem szándékos pusztításra is felhasználták a tüzet.

Sajnos a pusztításra legalább annyi új megoldás született, mint a békés hasznosításra vagy a tűz elleni védekezésre.

I.2 A tűz elleni védekezés fejlődése

A történelem folyamán kialakultak azok az együttműködési módok, ahogyan a tűz ellen egy-egy közösség védekezett. Ezek először spontán szerveződések voltak, majd egyre szabályozottabb módon, tudatosan történtek.

A leghíresebb tűzoltó Flórián, a római légió katonája volt, aki élete kockáztatásával szállt szembe a tűzzel, hogy megmentse katonáit. Később mártírhalált halt, történetéből legenda lett.

Ő a tűzoltók védőszentje.

(2.számú melléklet, Szent Flórián története)

A honfoglalás utáni Magyarországon a lakosság nádból,

fából és igen ritkán kőből épített házakban lakott. A tetőket is legtöbb helyen zsúpszalmával, náddal borították. Ilyen körülmények között egy, a szél által támogatott tűz könnyen egész falvakat, városokat pusztított el.

A tüzmegeelőzés területén fontos írásos emlékünk I. (Szent) István király első törvénykönyve, amiben ez áll:

„A papok pedig és az ispánok hagyják meg az összes falusi bírónak, hogy ezek parancsára vasárnaponként mindenki a templomba menjen, apraja-nagyja, öregek és fiatalok, férfiak és nők, kivéve azokat, akik a tüzet őrzik. Ha pedig valaki amazok hanyagsága folytán nem (tűz-) őrzés végett marad otthon, az ilyet verjék meg, és nyírják le.”¹

A törvényesség megjelenésével egy időben születtek meg azok a szigorú törvények is, melyek a szándékos gyújtogatást halállal és teljes vagyonelkobzással büntették.

Több száz éven keresztül a tűz elleni védekezés általában szükség esetén, alkalmasszerűen szerveződött, és minden épkézláb ember erkölcsi kötelessége volt. Ha valahol tűz ütött ki mindenki igyekezett azt oltani, a bajba jutottakon segíteni. Sajnos megfelelő eszközök és tudás nélkül ennek hatékonysága korlátozott volt. Nagyon sok helytörténeti munkában szerepel, hogy mely városrészek váltak a tűz martalékává.

Az emberek már korán felismerték, hogy jobb a tűz kialakulását megelőzni, ezért szabályokat hoztak erről.

Árpádházi királyaink uralkodása idején, és főleg a tatárjárást követően, igen sok idegen nemzetiségű ember telepedett le Magyarországon, közöttük iparosok, akik magukkal hozták a céh-szellemet² és a tűzvédelemre vonatkozó, a külföldön már levont tapasztalatokat.

¹ Dr. Szilágyi János – Dr. Szabó Károly: A tűzrendészet fejlődése az őskortól a modern időkig. BM Könyvkiadó, 1986.49.o.

² A céh ipari szervezet, melyben egy város, vagy később egy körzet kisiparos mesterei az illető iparág, vagy eleinte iparos csoport viszonyainak szabályozására tömörültek. Eredetileg magántársulatok voltak, később azonban bizonyos közhatósági szerepet is kaptak. Irodalom: Révai Nagy Lexikona, 1912. Budapest

Pozsonyban 1446-ban a kitört tűz irányát nappal piros zászlóval, éjjel piros lámpával kellett a toronyból jelezni. Ugyancsak e században a város elrendelte a konyhák és tüzelő helyek rendszeres vizsgálatát. Trencsén vármegye 1476-ban kimondotta, hogy az esküdtek kötelesek a tűzhelyekre felvigyázni. Egervár-nak 1490-ben már réz fecskendője van, 1498-ban Eperjes a tűzőröket díjazza.³

A városok vezetőségei (tanácsai) a XVI. századtól hoztak részletes tűzrendészeti szabályrendeletet, (1549-ben Sopronban, 1550-ben Pozsonyban), melyek már a megelőző tűzrendészettel is foglalkoztak.

Tilos volt a dohányzás, szeles időben való kenyérsütés, a hamunak és paráznak az utcára és szemétdombra való kiöntése, az utcán puskával való lövöldözés, a kutakat tisztán kellett tartani,...

A céhek tűzoltásban való részvételét is szabályozták. A mesterek a tüzeseteknél a legényeikkel együtt voltak kötelesek megjelenni, a mészárosok, ácsok, pintérek fejszékét, szekercéket vittek a tűzhöz; a csizmadiák, vargák, tímárok, fazekasok kannákat, bőr- és szalmavedreket; az asztalosok üvegesek, tetőfedők, kőművesek létrákat; a fuvarosok, serfőzők, szappanosok a lovaikat, fogatjaikat voltak kötelesek rendelkezésre bocsátani. Hogy a városnak céhekbe nem tömörült lakosai milyen teendőket lássanak el a tüzesetek alkalmával, arra vonatkozóan a helyszínen a bíró, valamely tanácsbeli, vagy fertálymester, tízházgazda, stb. intézkedett, aki a tűz oltásának vezetésével volt megbízva.⁵

A céhek legényei mellett a tanulásban kiváltságos, gazdag ifjak is jártak a világot, külföldi egyetemeken tanultak, és ők is sok hasznos tapasztalatot hoztak magukkal. A kereskedelem szintén segítette a különböző újdonságok elterjedését.

³ Megelőző tűzrendészet Dr. Roncsik Jenő 1932. Budapest. IN: Tűzrendészet II.

⁴ Vissi Zsuzsanna: Esztergom város tűzrendészetének története. 1976. IN: Tűzoltó Múzeum Évkönyve 1984. 126.o.

⁵ Dr. Szilágyi János – Dr. Szabó Károly: A tűzrendészet fejlődése az őskortól a modern időkig. Bp. 1986.

Fejlődött a tűzoltás technikája is. 1439-ben Frankfurt városa 11 darab vízipuskát szerzett be Nürnbergben. Tíz évvel későbbi adattal rendelkezünk arról, hogy a nürnbergi városi tűzikönyv szerint minden malomtulajdonosnak legalább két fém vízipuskát kellett készenlétben tartania...Gyulaváron 1528-ból van hasonló feljegyzés, Végles vár 1555. évi leltárában pedig így szerepel: „egy ércszerszám, melyből tűzvész idején a vizet kifújni vagy kiszórni szokták”...⁶ Magyarországon Mária Terézia és fia II. József uralkodása idején számtalan kísérlet történt az állami működés megreformálására, de a legtöbb a magyar nemes urak ellenállásán megbukott. II. József 1788-ban adta ki híres tűzrendészeti pátensét, de ezt később a következő császár a többi rendeletével együtt visszavonta.

II. Önkéntes tűzoltó egyletek létrejötte és fejlődése

II.1. A civil szervezetek születése

Az önkéntes tűzoltó egyletek sorát az aradi nyitotta meg 1835-ben. Egész Európában az elsők között volt. 1835. augusztus 27-én Arad főterén Bujanovics kereskedő háza kigyulladt. A ház padlásán hét mázsa puskapor volt, aminek felrobbanása veszélybe dönthette volna az egész várost. Ritt József kalaposmester bátor társaival biztonságos helyre hordta a puskaport és meggátolta a katasztrófát. A tűz után tizenharmad magával megbeszélést tartottak. Elhatározták, hogy külön tűzoltói szervezetet létesítenek és jobban ellátják a tűzoltói szolgálatot mint a céhek. Küldöttséget menesztettek a városi tanácshoz és a tervezett egyesület felállításához támogatást kértek. A tanács 1835. szeptember 7-i ülésén elfogadta a felajánlott szolgálatot és a tűzoltókat a városi kapitány parancsnoksága alá helyezte. ... Alapszabályukat a nagyváradi

⁶ Minárovics János: A vízemelő gépektől a tűzoltófecskenőkiig, IN: Tűzoltó Múzeum Évkönyve III. 1986 – 1987.

Császári Királyi Helytartósági Osztály 1837. július 10-én 11.987 szám alatt hagyta jóvá. Addig a tanács engedélye alapján működtek.⁷

A szabadságharc alatt nem igen volt alkalma működni, később pedig be is tiltották, és csak a kiegyezés után kezdhetette újra működését.

A szabadságharc utáni önkényuralom a tűz elleni védekezés terén is a megtorpanás éveit hozta. Pedig egyre több város és község részéről merült fel az igény, hogy kellően kiképzett és korszerű felszerelésekkel rendelkező önkéntes tűzoltóságokat hozzanak létre. A császári udvart azonban rettegéssel töltötte el az a gondolat, hogy a fegyverként is használható felszerelésekkel rendelkező, katonai szervezetű tűzoltó egyletek alakuljanak. Ezért gróf Pállfy helytartó még 1864-ben is a következő utasítást adta ki: „Először is a tűzoltó egyletekre vonatkozóan azt akarom, hogy egyet se engedélyezzenek.”⁸

Továbbra is a diákokra, a céhekre és a lakosságra hárult a tűzoltás feladata, pedig ennek hátrányait sok helyen megállapították.

1859-ben a soproni városi tanács értékelte a polgárok tűzoltói tevékenységét, és a következőket állapította meg: „Tűz esetén sok önkéntes segítő gyűlik össze, de mindegyik azt tesz amit akar és többen parancsolnak a kelletténél.” ... A magisztrátus „Torna és Tűzoltó Egylet” alakítását határozta el..., de végül csak 1866-ban kaptak Helytartótanácsi jóváhagyást.⁷

II.2. A kiegyezés után

Az 1867-es kiegyezéssel béke és fejlődés köszöntött az országra. Habsburg Ottó mondta, egy beszédében 2003-ban , hogy *„korábban soha nem látott fejlődést hozott az országnak a kiegyezés, mert politikai béke lett, és az emberek minden energiájukkal az alkotást tudták szolgálni. Érdemes az akkori történések tanulságait szem előtt tartani, és úgy készülni a közelgő Európai Unió csatlakozásra, hogy azzal a mai Magyarországon is hasonló feltételeket lehessen*

⁷ Tarján Rezső és Minárovics János: Az önkéntes tűzoltóság történetéből. 1968.

⁸ Dr. Szabó Károly: Pécs tűzvédelmének kialakulása és fejlődése a régebbi időktől az önkéntes tűzoltóság megalakulásáig, IN: Tűzoltó Múzeum Évkönyve II. 1985. 61. o.

teremteni, mint egykoron elődeink tették...” Eddigi uniós létünkről megállapítható, hogy lenne mit megszívlelni az idős, nemzetközi hírű politikus intelmeiből, és ebben a civil öntudat, az egyéni alkotó szerepvállalás terén is kellene fejlődünk.

A dualizmus kora – Magyarország ipari, technikai és kulturális fejlődésének kiemelkedő időszaka...

A XIX. század utolsó harmada és főleg annak legutolsó évtizede Magyarországon az ipar, technikai- és kulturális fejlődés kiemelkedő időszaka volt.

A céhrendszer eltörlése (1872) után, a gyáripár fejlődése volt az egyik mozgatórugója a mindinkább elszaporodó iparegyletek alapításának. Kuti Éva (1998) szerint, ezek a szervezetek dualizmus kori történetét némi jóindulattal a modernizációs fejlődés speciális formájának is tekinthetjük. *“Azonban ez a modernizáció nem alulról jövő kezdeményezések nyomán, hanem kormányzati nyomás eredményeként zajlott le. Ennek megfelelően az egyesületi szféra növekedésének és szerkezeti átalakulásának addigi spontán folyamatait is új, mesterséges hatások kezdték módosítani, a jogi szabályozás változásai az egyesületek fejlődésének fontos befolyásoló tényezőjévé váltak.”*

Az egyik "felülről jövő kezdeményezés" éppen a céhekkel kapcsolatos volt: a régi céhek ugyanis a korábbi kézműiparosokat alapul vevő, de új kisiparosokat is befogadó ipartársulatokká szerveződtek, s ez a csoport kétségkívül a korabeli civil szervezetek jelentős hányadát képezte, főleg a kezdeti időszakban.

A XIX. század végétől azonban igen sok, ténylegesen helyi szerveződésű, a legkülönbözőbb tevékenységi körben ténykedő szervezet alakult, jótékonykodó szervezetek ("filléregylet", jótékony nőegylet, stb), énekegyletek, dalárdák, zenekarok, sportegyesületek, tűzoltóegyletek, különböző kulturális egyletek.

II.3. Gróf Széchenyi Ödön a magyar tűzoltóság megalapítója

A korra jellemző volt, hogy előkelő származású, jó módú emberek álltak egy-egy nemes ügy mellé, vagy kezdeményezői voltak a köz számára hasznos cselekedeteknek. Gyakran magánvagyonuk egy részét ilyen célra áldozták.

A magyar tűzoltóság létrehozásában, saját elhatározásából, kiemelkedő szerepet vállalt gróf Széchenyi Ödön, a magyar és török tűzoltóság megalapítója (1839-1922)

3. számú melléklet, Gróf Széchenyi Ödön élettörténete

III. A Magyar Tűzoltó Szövetség története

A Magyar Tűzoltó Szövetség (MTSZ) elődje a Magyar Országos Tűzoltó Szövetség (MOTSZ) 1870. december 5-én alakult meg azzal a céllal, hogy a rendszeres tűzoltóság terjesztését, tökéletesítését és egységessé alakítását végezze. Később céljait részletesebben is kifejtették a tűzrendészetnek, a tűzoltó- és mentő-ügynek országos és lehetőleg egyenlő elvek szerint való szervezését, fejlesztését, tökéletesítését, tűzoltóságok alakításának előmozdítását, a szervezésben és fejlesztésben való támogatását, segítségét és irányítását végezze. Továbbá a tűzvédelmi intézmények így tűzoltóságok és vármegyei tűzoltószövetségek szervezése, ezeknek egymással és az országos központtal való összekapcsolása valamint a bajtársi szellem ápolása is feladatát képezte. E célok elérésére kialakította sajátos szervezetét. Szerveit voltak: a nagygyűlés; az országos választmány és az elnökség. Ekkor még az önkéntes tűzoltótestületek és a kis számban, nagyvárosokban létrehozott hivatásos tűzörségek egymást kiegészítve dolgoztak.

A soproni tűzoltók vetették fel a szövetség megalakításának eszméjét, erre 1870. december 5-én került sor.

A Nemzeti Torna- és Tűzoltóegylet meghívására 17 egyesület képviselője jelent meg. Alapszabály tervezetüket felterjesztették a Belügyminisztériumnak, és azt 1871. szeptember 12-én látták el a jóváhagyási záradékkal. Jogilag ekkor jött létre a Szövetség.

„A Magyar Országos Tűzoltó Szövetség első elnökének gróf Széchenyi Ödön budapesti tűzoltó főparancsnokot választották meg. Rösch Frigyes a választmány tagja lett. A gróf 1870-től 1875-ig töltötte be ezt a tiszteletet. Őt báró Bánhidya Béla (1876 – 1881) majd gróf Cziráky Béla (1882 – 1893) követték. 1896-tól 1902-ig Dr. Kék Lajos utána pedig gróf Széchenyi Viktor (1902 – 1931) álltak a szövetség élén. 1931-től ismét egy Széchenyi gróf (József) következett, majd 1935 – 1936-ban Marinovits Imre dr. volt a szövetség elnöke, akit dr. Szilágyi Lajos (1936 – 1939) váltott fel ezen a poszton. Ügyvezető elnökként Hirling Gyula (1938 – 1940) előzte meg Dr. vitéz Kiss Lajos székesfővárosi tűzoltó főparancsnokot (1940 – 1944), aki hivatalból lett a MOTSZ elnöke is. A Horthy rendszerben utolsónak Dr. Benedek Mihály (1944 – 1945) tett pontot a MOTSZ elnökeinek sorára.”⁹

Az elnökök nevét megőrizték az utókornak. Ebből is látszik, hogy az Országos Szövetség addig folyamatos működése 1945-ben megszakadt.

Az újbóli megalakulásra csak 1990-ben került sor.

IV. Jászkiséri Önkéntes Tűzoltótestület megalakítása és működése¹⁰

A Jászkiséri Önkéntes Tűzoltótestület az ország más tűzoltótestületeihez hasonlóan a korábban megalakult testületek példáját követte, azok tapasztalatait felhasználta. Általában jellemző volt, hogy a felismert veszély elleni védekezés szándéka volt a fő motiváció.

⁹ Magyar Tűzoltó Szövetség internetes honlapja www.mtsz-firefa.hu, a történet cím alatt 2006.09.15.

¹⁰ Győri János helytörténész, Jászkisér díszpolgára, nyugdíjas tanár a megalakulástól 1978-ig dolgozta fel az ÖTE történetét, főleg visszaemlékezések alapján. Írását lektorálva és kiegészítve napjainkig az ÖTE jelentette meg 2005. november elején a KISÉR Újság különszámában. A felelős kiadó én voltam.

1940-1945

A község felettes hatóságai (főszolgabíró, alispán) a Belügyminisztérium kezdeményezésére már az 1920-as években is szorgalmazták az önkéntes tűzoltóság megalakítását. Ekkor az országban, általános megalégedésre már nagyon sok helyen működött önkéntes tűzoltóság, lettek volna követhető példák. A község vezetőinek azonban az volt a véleménye, hogy nincs itt szükség az önkéntes tűzoltóság megalakítására, mert tűz esetén minden épkezláb ember önkéntes tűzoltó. Ha valahol kitör a tűz, mindenki a legnagyobb gyorsasággal igyekszik az oltásban részt venni.

Ilyen szempontból vizsgálva a dolgot, a község előjáróságának elutasító magatartása nem volt teljesen alaptalan. Helyben nagyon sokan tudnak arról, hogy közel száz évvel azelőtt a község tekintélyes része a tűz martaléka lett a felvégen. Az akkori hatalmas tűzvész után az emberek egymás iránti segítőkészsége olyan mély gyökeret vert a szívükben, hogy később, ha bárki bajba jutott közülük – legyen az, barát vagy ellenség – határtalan igyekezettel mentek, hogy segítsenek.

Elég volt a harangokat megkongatni, hogy ki-ki nappal vagy éjszaka felragadja a keze ügyébe kerülő rocskát (vizesvödröt), kannát, villát vagy gereblyét, és rohant segíteni. Ez a segítőkészség spontán együttműködést eredményezett, hiányzott belőle az előrelátás és a tudatosság.

Ennek ellenére a község előjárói azt feltételezték, hogy ha lesz a községben tűzoltóság, akkor a közönség segítőkészsége alábbhagy - mondván, menjenek oltani a tűzoltók – akik önmagukban nem lesznek képesek a tűzzel eredményesen szembeszállni és ez még rosszabb helyzetet eredményez majd.

Tudták, hogy a tűzoltóság a lakosság bevonása nélkül működéséhez olyan műszaki és egyéb feltételek biztosítása szükséges, ami akkoriban csak a nagyvárosi tűzoltóságoknak állt rendelkezésére. (motoros fecskendő, motoros lajt, olyan jó minőségű utak, amelyeken esős, sáros időben is közlekedni tudnak ezek az eszközök, stb.) Az eszközök azonban önmagukban semmit sem érnek,

ha nincsenek képzett személyek, akik a tűzoltó munkát vállalják. Ilyen adottságok biztosításáról olyan nagyságú településeken, mint Jászkisér, szó sem lehetett.

Ilyen előzmények után került sor az önkéntes tűzoltóság megalakítására.

Az előjárók ekkor már nem elleneztek, sőt a háború miatt támogatták a tűzoltóság megszervezését. Az előjárók tudták, hogy ehhez olyan személyre van szükség, aki a tűzrendészeti és tűzoltási műszaki ismeretek birtokában van. A szakismeretek megszerzésére a Debreceni Hivatásos Tűzoltóság tanfolyamán volt lehetőség. A választás Szeremi Ferencre esett, aki a községi hivatal alkalmazottja volt. A tanfolyam költségeit a község magára vállalta, így került 1940-ben a tűzoltótanfolyamra.

A tanfolyam célja a községi tűzoltóságok vezetőinek képzése volt. Abban az időben a Debreceni Hivatásos Tűzoltóság a kor követelményeinek megfelelő eszközökkel volt felszerelve, és országos híré tűzoltótisztek dolgoztak ott. Ők írták a tankönyveket és oktatták a tűzoltótanfolyam résztvevőit is.

Szeremi Ferenc a tanfolyam végén sikeres vizsgát tett, és már mint képzett tűzoltó látott hozzá az önkéntes tűzoltóság megszervezéséhez Jászkiséren. Ebben a munkában hamarosan lelkes támogatói akadtak, akik maguk is fontosnak tartották a tűzoltóság létrehozását. A szervezésnél – foglalkozásra való tekintet nélkül – szívesen vették minden jóra való, becsületes ember jelentkezését, de törekedtek arra, hogy a tűzoltóság tagjai elsősorban az iparosok közül kerüljenek ki.

Ennek oka a célszerűség volt. Jászkisér mezőgazdasági jellegű község volt, egyéni gazdálkodókkal, akik nagyon sokszor a határban dolgoztak, így tűz esetén nem mindig lehetett volna rájuk számítani. Az iparosok a község különböző pontjain dolgoztak, így ők munkájukat megszakítva, hamarabb érhetek a tűz helyszínére.

A lelkes szervezők munkájának köszönhetően 1940. novemberében 27 fővel megalakult a Jászkiséri Önkéntes Tűzoltótestület.

Az alapítókról készült fénykép ma is megtekinthető a tűzoltólaktanyában

Önkéntes tűzoltók a szertár előtt, felszereléseikkel 1956-ban. Jászkiséren még akkor is a lóvontatású fecskendő volt a legkomolyabb tűzoltási technika.

V. A civil szervezetek helyzete 1945 után Magyarországon

A II. világháború a nonprofit szervezeteknek is sok kárt okozott. Az ország elvesztette az aktív korú férfiak, s ezzel az egyesületek tagságának és vezetőinek jelentős részét. A háborús törekvések vagy a náci szervezetek támogatása miatt számos öntevékeny csoport és mozgalom kompromittálódott, ezeket az 529/1945-ös kormányrendelet rögtön a németek távozása után feloszlatta.

A többi egyesület és alapítvány felszámolása sokkal hosszabb és fájdalmasabb folyamat volt. A kommunista kormány természetesen nem törekedett az önkéntes szervezetek felszámolásának és az egyesülési szabadság

korlátozásának írásos dokumentálására. A mindennapokban tapasztalt megszorító intézkedések a hivatalos szabályozásban csak leplezett formában, vagy egyáltalán nem jelentek meg. A jogi alapelvek és a gyakorlat közötti ellentmondás azonban mindinkább nyilvánvalóvá válik.

Az 1946. évi I. törvény „garantálta” ugyan az egyesülési szabadságot, a 1946. évi X. törvény pedig még azt is kimondta, hogy az emberi jogokat megsértő tisztviselők akár börtönbüntetéssel is sújthatók, ám mégis megkezdődött a szektor lassú felszámolása.

Az autonóm szervezetektől a hatalom szabadulni igyekezett. Az egyesületek többségét feloszlatták, a betiltásokat túlélő szervezeteket pedig teljes párt- és állami ellenőrzés alá vonták. Az új öntevékeny szervezetek létrejöttét hatalmi eszközökkel akadályozták, helyettük inkább művi úton hoztak létre felülről irányított, úgynevezett társadalmi szervezeteket.

Az Országos Tűzoltó Szövetség gyakorlatilag nem létezett, a tűz és katasztrófa elleni védekezést az állam szervezte. A helyi önkéntes tűzoltó egyesületek a városi és községi tanácsok irányítása alatt működtek. A tanács biztosította a működéshez szükséges pénzügyi forrásokat, és a tanács bízta meg az elnököt és nevezte ki a tűzoltó parancsnokot.

Ennek ellenére, mivel olyan ügyről (élet és vagyon védelméről) volt szó, amit fontosnak ítélt a hatalom, szakmailag és társadalmi befolyásukat tekintve fejlődtek a tűzoltóságok. A Jászkiséri Önkéntes Tűzoltó Egyesülethez hasonló módon működött szinte minden kisebb településen a tűzoltóság, a városi tűzoltóságok térségi feladatokat is elláttak, sőt a jelentősebb ipari üzemekben üzemi tűzoltóságokat hoztak létre.

VI. Jászkiséri ÖTE története 1945-től 1989-ig

1948-tól az országos vezetés kezdeményezésére minden évben felmenő rendszerben járási, megyei és országos tűzoltó versenyeket rendeztek. A

jászkiséri tűzoltók számtalan oklevelet, serleget és emléktárgyat nyertek a különböző versenyeken. Legsikeresebb időszak az 1967-1977 közötti tíz év volt, amikor összesen háromszor volt a férfi csapat második, a többi versenyt mind megnyerték.

Az 1950-es évek közepétől ifjúsági tűzoltó csapatokat is szerveztek. Külön fiú és lány csapat volt, akik kiképzés és gyakorlás után nagyon sok versenyen szerepeltek eredményesen.

A csapatokon kívül a parancsnokok és tűzoltók munkáját is elismerték a járási és megyei vezetők. Parancsnokok és beosztott tűzoltók közül többen kaptak Tűzbiztonsági Érem kitüntetést.

Bokor Mihályt Jászkiséren mindenki úgy ismerte, hogy szívvel-lélekkel dolgozott az itt élők biztonságáért, hosszú ideig volt lelkiismeretes, jól képzett parancsnoka a tűzoltóknak.

Az 1970-es évek végén, 80-as évek elején az önkéntes tűzoltó egyesület munkájában már nem a helyi iparosok, hanem a helyben dolgozó alkalmazottak játszották a főszerepet. A községen belül működő tűzoltóság mellett működtek az üzemeken belüli tűzoltó csoportok, melyek közül a MÁV Gépjavító Üzemben működő volt a legnagyobb létszámú és legszervezettebb. A község tűzoltói aratási időszakban ügyeletet tartottak a tűzoltószerterében.

Nem múlt el mozi vetítés, bál vagy más nagyrendezvény a kultúrházban úgy, hogy ne lett volna ott egyenruhás önkéntes tűzoltó, aki felügyelt a tűzrendészeti szabályok betartására. Az egyenruhás tűzoltók jelenléte hozzájárult a résztvevők kulturált magatartásához, és biztosította a tűzoltók és a lakosság jó kapcsolatát.

A működés fő támogatója a Nagyközségi Tanács volt, de szerényebb összeggel támogatták a működést a helyi gazdasági egységek is. Minden év augusztus 20-án tűzoltóbált rendezett az egyesület, melynek bevételét a működési feltételek javítására fordították.

1983-ban készült jegyzőkönyv szerint az egyesület vezetői és tagjai és a vendégként jelen lévő Jászberény Város tűzoltóparancsnoka egyetértettek abban,

hogy fiatalokat is fel kellene venni az egyesületbe, mert e nélkül az egyesület nem tartható fenn. A változó körülmények között is sikerült a tűzoltóság folyamatos működését biztosítani.

A tűzoltók munkáját a község vezetése nem csak támogatta, hanem el is ismerte, 1987-ben a Nagyközségi Tanácstól megkapták a „*Jászkisér Nagyközségért Díjat*”.

A jászkiséri születésű Dr. Bendő Mihály, aki több évtizeden át a BM Tűzoltó Kiképző Központ tanára, majd parancsnoka volt Budapesten, mindig nagy figyelemmel kísérte és segítette a helyi önkéntesek munkáját.

A tűzoltók munkáját segítő eszközök központi beszerzésből jutottak el az egyesületekhez. Nagy lépés volt az NDK gyártmányú 800 liter/perc teljesítményű szivattyúk megjelenése, melyeket a hagyományos vizes szerelésű tűzoltóversenyeken még mindig használnak a Jászságban.

1989-ben Jászárokszállásról érkezett az akkor 20 éves IKARUS-CSEPEL 344-es gépjárműfecske, melyet egészen 2003-ig használtak a tűzoltók tűzoltásra vagy vízszállításra.

A gépjárműpark megújult, de korszerű egyéni védőfelszereléseket nem sikerült beszerezni és az önkéntes tűzoltók a kor követelményeinek megfelelő képzése sem volt biztosítva. A szakmai munka változó intenzitással folyt, több egyesület csak az évi tűzoltóversenyen való felkészülést vállalta.

1989-ben az 1989. évi II. törvény (Egyesületi Törvény) alapján egyesületet, a Megyei Tűzoltó Parancsnokság kezdeményezésére, hivatalosan bírósági nyilvántartásba vették, 29 taggal.

VII. Rendszerváltás 1990. civil szemmel

Új lehetőségek, illúziók, konfliktusok és hullámzó fejlődés

1988 szeptemberétől novemberéig, hihetetlenül rövid idő alatt kialakult/visszaállt (megítélés kérdése) hazánkban a többpártrendszer. Az első szabadon választott parlamentben igen sok olyan képviselő volt, akiket korábban a civil szféra ismert aktivistájaként ismerhettek meg az emberek. (pl. kiemelt

szerepet játszott a Duna-Kör, és más környezetvédelmi szervezetek) Ez a folyamat azzal is járt, hogy a pártpolitika és a „civil világ” több területen szembe került egymással. Világossá vált, hogy a nagypolitika szintje és a civil társadalom szintje között jelentős különbség van Ennek felismerése egy csendes, ám igen széleskörű fejlődést eredményezett a civil szektorban Magyarországon. Ez az időszak a civil szektor burjánzásának időszaka: az évtized közepére a szektor szervezeteinek száma előbb elérte a 40.000-t, majd az évtized második felére túllépte az 50.000-t, közel 3 millió magyar állampolgárt tömörítve.

VIII. Magyar Tűzoltók Szövetsége újjászületése 1990

A fentebb vázolt általános folyamat hatással volt az 1990. december 7-én nyilvántartásba vett Magyar Tűzoltó Szövetségre is –amely megalakulásakor kinyilvánította, hogy az 1870-ben alakult Magyar Országos Tűzoltó Szövetség jogutódjának tartja magát.

Az előzmény nélküli újjá alakulás nem ment zökkenőmentesen, a gyakori elnök váltás együtt járt a különböző szakmai koncepciók bevezetésével, melynek a tagszervezetek sokszor csak szemlélői, és nem formálói voltak. A magyarországi tűzvédelem stabilitásához szükséges átfogó törvényi szabályozás csak részben történt meg, ezért a vélt vagy sugallt elvárásoknak való megfelelés kényszere nagyon erőteljesen van jelen a hivatásos és önkéntes tűzoltó szervezeteket egyaránt tömörítő Szövetség életében.

A Magyar Tűzoltó Szövetség egy országos hálózattal rendelkező, a tűzoltóságok érdekében tevékenykedő szervezet, mely elsősorban anyagilag nagymértékben függ a mindenkori kormánytól. Minden megyében működik Megyei Tűzoltó Szövetség, melynek tagszervezetei a hivatásos, a köztisztviselői, a létesítményi tűzoltóságok és az önkéntes tűzoltó egyesületek.

A Magyar Tűzoltó Szövetség (MTSZ) mellett, de annak tagszervezeteiként működik Hivatásos Önkormányzati Tűzoltóságok Országos Szövetsége (HÖTOSZ), a Létesítményi és Önkéntes Tűzoltóságok Országos Szövetsége

(LÖTOSZ), melyek az általános érdekek megjelenítésén túl, speciális szakmai érdekvédelmi feladatokat látnak el.

2006. augusztusában megalakult az MTSZ Önkéntes Tagozata, mely az önkéntes tűzoltó egyesületek érdekvédelmét hivatott erősíteni. Erre nagy szükség lenne, mert sem jogilag, sem anyagilag nincsenek megfelelően támogatva az önkéntes tűzoltók. Ennek egyik példája, hogy a három-négy évvel ezelőtti, az önkéntes egyesületeknél végzett ügyészségi vizsgálatok után felszólították a néhol több mint száz éves múlttal rendelkező önkéntes tűzoltó egyesületeket arra, hogy töröljék a nevükből az „önkéntes” szót.

Indoklásul az ügyészek azt írták, hogy 1996-ban elfogadott törvény rendelkezik a köztisztviselői tűzoltóságokról, melyben a jogalkotó az ilyen típusú tűzoltóságokat Önkéntes Tűzoltóságnak nevezi, és ez megtévesztő a közvélemény számára.

Természetesen az önkéntes egyesületek (mint valóban az önkéntes tűzoltókat tömörítő szervezetek) nem tettek eleget a felszólításnak. Az ügy jelenleg az „agyonhallgatottság” állapotában van. Az ügyészség nem tud és már nem is akar érvényt szerezni korábbi döntésének, de az 1996-os törvény megváltoztatására tett ígéretet sem teljesítették.

IX. Jászkiséri Önkéntes Tűzoltó Egyesület működése 1990 után

1990 – 1996

1990-ben a Nagyközségi Tanács helyébe az Önkormányzat lépett, mely továbbra is minden évben biztosított anyagi forrást az ÖTE fenntartásához.

Az 1990-es évek elején az országban, így megyénkben is nagyon sok tűzoltó egyesület megszűnt, *(4.sz. melléklet)* átmenetileg a jászkiséri is válságba került. Az idősebb tűzoltók közül többen elhaláloztak vagy egészségi okokból már nem

tudták ellátni a feladatot, mások csak vidéken kaptak munkát, vagy munkanélküliek lettek, ezért nem vállalták az önkéntes tevékenységet. A korábban támogatást adó gazdasági egységek maguk is nehéz anyagi helyzetbe kerültek, egy részük megszűnt, így az egyedüli támogató az önkormányzat maradt. A szertár épülete, a technikai felszerelések elavultak, korszerű egyéni védőeszközökkel az egyesület nem rendelkezett, a vonuló képességet nehezen lehetett biztosítani.

1996 elejére, az erőfeszítések ellenére a tűzoltó egyesület nehéz helyzetbe került, a vezetőség lemondott, felmerült a megszüntetés gondolata is.

1996 – 2005

1996-ban az egyesület még megmaradt tagjai kezdeményezték az ÖTE működésének megújítását. Szükségesnek tartották a tagság fiatalítását, új tagok bevonását a kárelhárító munkába, mert ettől remélték a hosszú távú fennmaradást. Decemberben az egyesület új vezetőséget választott. Akkor alpolgármester voltam, és az idősebb önkéntes tűzoltók felkérését, jelölését elfogadtam, megválasztottak az egyesület elnökének. Parancsnoknak egy önkormányzat alkalmazásában álló önkéntes tűzoltót választottak, számára biztosították, hogy kellő időt tudjon az önkéntes tűzoltói tevékenységre fordítani. Kitartó munkával sikerült új fiatal tagokat bevonni az ÖTE tevékenységébe. Az 1995-ben létrejött Települési Gyerme önkormányzat, az 1997-ben alapított Ifjúsági Egyesület és a szintén 1997-ben a Jászkisér Gyermekeiért Alapítvány által megnyitott Teleház megmozgatta, összefogta a helyi fiatalokat, akik az önkéntes tűzoltó tevékenység iránt is egyre nagyobb érdeklődést mutattak.

A fiatalok vállalták, hogy szabadidejükben különböző tanfolyamokat végezzenek, elsajátították a legmodernebb technikai eszközök használatát. A Megyei Tűzoltók Szövetsége és a Jászberényi HÖT 40 órás tűzoltó tanfolyamok szervezését segítette. Többen a költségek felét magukra vállalva „C” kategóriás gépjárművezetői engedélyt szereztek.

1998-ban jelentős előrelépést hozott, hogy a németországi Warthausenből egy Mercedes tűzoltóautót kapott Jászkisér adományként.

Ez volt az első „igazi”, korszerű tűzoltóautó Jászkiséren

Az önkéntes tűzoltók rendszeresen gyakorlatokat szerveztek, és 1998-tól folyamatosan biztosították, hogy a riasztástól számítva 15 percen belül kivonultak a káresemény helyszínére.

1996-tól az egyesület tagjai közül az önkéntes tűzoltói tevékenységért senki nem kapott anyagi juttatást, fizetést vagy tiszteletdíjat. Veszélyes munkánkat az önzetlen segítő szándék vezérelte.

Pályázati pénzekből sikerült a kor követelményeinek megfelelő egyéni védőeszközöket vásárolni, a sisakok, a csizmák és a légzőkészülékek már olyanok voltak, mint a hivatásos tűzoltóké.

1999-től szervezeti és gazdasági önállóság

1999. januárban a közgyűlési döntés alapján bejelentkeztünk az APEH-nél, adószámot kaptunk, és önálló bankszámlát nyitottunk a helyi Takarékszövetkezetben. Ettől kezdve az ÖTE közgyűlése az Önkormányzattól függetlenül dönt a vezető tisztségviselők megválasztásáról, és gazdálkodásunk is teljes egészében önállóvá vált, az önkormányzati támogatás felhasználásáról a következő év elején számolunk be a képviselő-testületnek.

Az 1997. évi CLVI. tv. alapján, a Megyei Bíróság 1998. január 1-től kiemelkedően közhasznú szervezetként tartja nyilván az Egyesületet. Az egyesületnek 2001-ben 26 tagja volt, az átlagéletkor jelentősen lecsökkent.

2001-ben volt az egyesület 60 éves, akkor Jászkiséren rendezték a hagyományos Jászsági Tűzoltóversenyt.

2003 tavaszán Jászkisér svájci partnerközsége Niederlenz PjN egyesülete közreműködésével egy közepkategóriás Mercedes gépjárműfecskendőt adományozott a községnek Obersiggenthal önkormányzata. Ez a tűzoltóautó még stabilabbá tette az egyesület működését.

Ezt a tűzoltóautót még a hivatásos tűzoltók is irigyelték tőlünk

A helyi tűzoltók tüzeseteknél, és pl. 1999 és 2000-ben a belvíz és árvíz elleni védekezés során bizonyították, hogy alkalmasak az önként vállalt feladatok eredményes végzésére.

Kiemelt feladatnak tekintettük a fiatalok bevonását, a tűzoltóversenyekre gyermek kategóriában fiú és lány csapatokat is felkészítettünk.

Az Önkéntes Tűzoltó Egyesület elismert közössége Jászkisérnek, 1987-ben a Nagyközségi Tanácstól, majd ismételten 2001-ben az Önkormányzat Képviselőtestületétől megkapták a „Jászkisér Nagyközségért Díjat”.

2003-ban a Megyei Önkormányzat Képviselő-testülete az egyesületnek adományozta a „Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Rendészeti és Közbiztonsági Díját.

2003-tól már tudatosan készültünk a köztisztviselői tűzoltóság megalakítására, minden fejlesztési forrást a hiányosságok felszámolására fordítottunk. Három tűzoltónk, vállalva a jövedelem kiesést, elvégezte a 6 hetes tűzoltótanfolyamot.

2004. októberében Balogh Tamást választották a tűzoltók parancsnokká.

Balogh Tamás és ifj. Szepcsik György 2005. júliusában sikeres vizsgát tettek a Jászberényben szervezett, tízhónapos, Önkéntes és Létesítményi tűzoltó parancsnoki tanfolyam elvégzése után.

2005. június és október között hat fiatal tűzoltó tanult Jászberényben, a négyhónapos OKJ alapfokú tűzoltó tanfolyamon. A tanfolyamot a Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság és a Megyei Munkaügyi Központ együttesen szervezte.

Új időszakítás kezdődött...

A Kormányprogrammal összhangban, a Belügyminisztérium 2004-ben készített egy tíz éves fejlesztési programot, mely azokon a területeken, ahol 20 percnél több idő kell a hivatásos tűzoltók kivonulásához, támogatja állandó ügyelettel működő önkéntes tűzoltóságok létesítését. Jász-Nagykun-Szolnok Megyében három település került be a programba: Jászkisér, Törökszentmiklós és Kőtelek. Ezek közül (mivel korábban önerőből itt történt a legnagyobb előrelépés), Jászkisér magkapta a fejlesztéshez szükséges 12 millió forintot. Kialakítottuk a tűzoltólaktanya épületét, egyéni védőeszközöket és szakfelszereléseket tudunk vásárolni.

A Jászkiséri Önkéntes Tűzoltó Egyesület kezdeményezésére Jászkisér, Jászapáti és Tizzasúly települések önkormányzataival közösen létrejött a köztisztviselői, melynek elnökévé engem választottak.

2005. december 1-én az állandó ügyelettel működő tűzoltóság megkezdte működését.

A három településen több mint 17 ezer ember élet- és vagyon biztonsága javult az új tűzoltóság munkába állásával. Tíz főállású tűzoltó mellett a jászkiséri és a jászapáti önkéntes tűzoltók továbbra is részt vesznek a kárelhárításban.

VONULÁSI STATISZTIKA

2005. december 1. – 2006. december 31. között

Káresemény megnevezése	Eseményszám
Tűz	24
Kiérkezés előtt felszámolt tűz	3
Utólagos jelzés	1
Műszaki mentés (vízben halott keresés, baleset, vízszivattyúzás, kidőlt fa, állatmentés, stb.)	78
Téves jelzés	10
Vaklárma (szándékos téves riasztás)	6
Összesen:	122

Az Önkéntes Tűzoltóság által védett Jászapátiin erős hagyományokkal bíró, jól felszerelt és kárelhárító munkát is végző önkéntes tűzoltó egyesület működik. Jászapáti káreseményhez a megkötött együttműködési megállapodás alapján minden esetben riasztják a helyi önkéntes tűzoltókat, akik helyismeretük révén hatékony segítséget képesek nyújtani. Tiszasúlyön az önkéntes tűzoltó egyesület megszűnt, újjászervezése jelenleg nem lehetséges.

X. Forrásteremtés

Az önkéntes tűzoltó egyesületek mozgástere forrásteremtés szempontjából eléggé korlátozott. Fő támogatójuk az önkormányzatok, ez bizonyos stabilitást jelent, de főleg a kisebb önkormányzatok minimális pénzt juttatnak a tűzoltóknak.

Az OKF és a Magyar Tűzoltók Szövetsége eszközfejlesztésre, laktanya, szertár felújításra és 20 évnél nem régebbi gépjárműfecskendő felújítására ad támogatást az évente kiírt pályázatokon. A korszerű védőruhák eszközök ára olyan magas, hogy a pályázatokon elnyerhető néhány százezer forintból nem lehet a hiányosságokat felszámolni.

Az NCA Regionális Kollégiumai működésre, az NCA szakmai kollégiumai a közhasznú és kiemelkedően közhasznú tűzoltó egyesületeknek szakmai programok megvalósításához ad sikeres pályázatuk esetén támogatást.

A közhasznú szervezetek, jogosultak a személyi jövedelem adó (SZJA) 1%-os felajánlásainak fogadására, ebből szabadon felhasználható forráshoz lehet jutni. Sajnos az adózóknak csupán fele él a rendelkezés lehetőségével.

A pályázati források és az SZJA 1%-os felajánlásért folyó versenyben minden civilszervezet részt vehet, az önkéntes tűzoltó egyesületeknek is meg kell tanulni pályázatot írni, pályázati programokat menedzselni és tájékoztató, figyelemfelkeltő kampányokat szervezni.

Régen hagyománya volt a támogatást gyűjtő tűzoltóbáloknak, melyek bevételét mindig a tűzoltóság fejlesztésére használták fel. Ezt a hagyományt több helyen újjá élesztették kérve a lakosság támogatását a mindeni érdekében végzett munkához.

XI. Önkéntes tűzoltók szerepe Magyarország tűzvédelmében a jövőben

XI.1. Új kihívások és lehetséges válaszok

Magyarország Európai Unió csatlakozására való felkészülése időszakában, a jogharmonizáció során ráirányult a figyelem az Alkotmányban meglévő egyik alapjog, a biztonságos élethez való jog teljesülésére. Ez mindenkit megillet, és függetlennek kellene lenni attól, hogy valaki a fővárosban, vidéki városban, kistelepülésen, hegyvidéken vagy egy alföldi tanyán él. Egyes területek helyzetét megvizsgálva megállapítható, hogy az esélyegyenlőség ezen a területen sem biztosított.

A tűzoltó szervezetek sok település esetében nem képesek garantálni, hogy a bajba jutott emberek maximum 15-20 percen belül segítséget kaphassanak. Ennek oka a földrajzi távolság. A meglévő tűzoltó egységek sok helyen 30-40 km-re vannak, így fizikailag még ideális riasztás, indulás és közlekedési feltételek esetén sem képesek időben odaérni.

Megfogalmazódott, hogy „közelebb kell vinni az elsődleges beavatkozást végző egységeket”. Ennek érdekében a kormány elfogadta, az un. „fehérfoltos” programot, és az OKF, külön fejlesztési támogatások biztosításával, felgyorsította az önkéntes, köztisztületi tűzoltóságok létesítésének folyamatát.

1996-tól napjainkig 63 helyen alakult ilyen típusú tűzoltóság, és az összes káresemény kb. 15%-ánál önállóan dolgoznak.

Az utóbbi időben elindult egy, az önkéntes tűzoltó egyesületek működésének szükségességét hangsúlyozó kommunikáció, főleg a német, az osztrák és néhány hazai jó példákra hivatkozva. Ezen a területen a gyakorlatban azonban még nagyon kevés történt történt.

XI.2. Fő kérdések:

XI.2.1. Joggal merül fel a kérdés, hogy az alkotmányos jogok érvényesülése miért kíván az egyik településen emberi és anyagi áldozatvállalást, míg más településeken ezt az állam biztosítja?

Hol, milyen típusú tűzoltóság, milyen feltételek között és kinek a finanszírozása mellett működjön a jövőben?

Elindult egy folyamat, mely a települések tűzvédelmi besorolását, ezen keresztül a szükséges tűzoltó szervezet biztosítását hivatott meghatározni. A munka jelenleg egy elemző bizottságban zajlik, amiben helyet kaptak az OKF szakemberei mellett tűzoltók érdekvédelmét is ellátó országos szövetségek képviselői. A Hivatásos Önkormányzati Tűzoltóságok és a köztisztviselői Önkéntes Tűzoltóságok illetékességi és működési területének megfelelő feladat meghatározás, és a hozzá kapcsolódó feladatarányos finanszírozás biztosíthatja az egységes elvek szerinti működést.

A technikai fejlesztés nagyon költséges, de az utóbbi évek folyamatát tovább kell erősíteni.

2006. szeptember 14-én Budapesten a Felvonulási téren 2,5 milliárd forint értékben 15 félnehéz-, 8 középkategóriás gépjárműfecskenő, 2 középkategóriás műszaki mentő, egy 53 és egy 42 méteres magasból mentő gépjárművet adott át Dr. Lampert Mónika miniszter a hivatásos, illetve önkéntes tűzoltóságoknak.

Forrás: www.langlovagok.hu

2006.09.15. Fotó: Erdélyi Tibor (Szolnoki tűzoltóság)

A hivatásos önkormányzati és az önkéntes köztisztviselői tűzoltóságok központosított pályázatokon 10% önrész biztosításával juthatnak új tűzoltó és speciális járművekhez. Az önkéntes tűzoltó egyesületek önmaguk kénytelenek járműbeszerzési lehetőséget keresni, sem a szakmai irányító szervezet, sem az érdekvédelmet ellátó Tűzoltó Szövetség nem nyújt ehhez segítséget.

XI.2.2. Milyen szerep hárul az önkéntes tűzoltókra a települések védelmében? Képesek-e megfelelni a kor követelményeinek?

- Ma az Önkéntes Tűzoltó Egyesületek helyzete a legrendezetlenebb. Kárelhárító tevékenységük, más tűzoltóságokkal együttműködésük jogi szabályozása nem történt meg az elmúlt években.
- Az ÖTE-k működési feltételeinek fejlesztésére az állam minimális forrást biztosít, 2007-ben összesen 190 millió forintra nyújthatnak be pályázatot.
- Működési kiadásait teljes egészében a helyi közösségek, elsősorban az önkormányzatok biztosítják. Teszik ezt saját biztonságuk érdekében, mert legnagyobb biztonságot a helyi erők jelentik. Jellemzően azokon a településeken

igaz ez, melyektől 30-40 km-re van a hivatásos tűzoltóság vagy nagyon erős hagyományokkal bír az önkéntes tűzoltó közösség.

Ennek ellenére az önkormányzatok nagyon sok helyen úgy kezelik az önkéntes tűzoltó egyesületeket, mint egyet a sok civil szervezet közül, és gyakran előfordul, hogy a sok éves gyakorlatnak megfelelően nagyságrendekkel több támogatást kap a helyi futballcsapat, mint a mindenki biztonságáért dolgozó tűzoltók.

- A jelenlegi magyar társadalomban – a pályázati dolgozatomban bemutatott történelmi hagyományok ellenére – nincs meg a kellő támogatása (anyagi, erkölcsi és a közgondolkodásban értéként kezelt) az önkéntes tűzoltó munkára vállalkozóknak.
- A munkaadók nem tolerálják az önkéntes tevékenységet, ha az a munkavégzést érinti, ezért az önkéntes vésztűzoltóhoz hasonlóan az önkéntes tűzoltók is csak munkaidőn kívül tevékenykedhetnek. (márpedig tűz vagy más káresemény lehet a nap bármely szakában)
- Fentebbi okok miatt kevés az önkéntes tűzoltó tevékenységet vállaló, kellően képzett, egészségileg is alkalmas tűzoltó.
- Nincs kidolgozott képzési, minősítési rendszer, ami biztosítaná, hogy a káreseménynél beavatkozó önkéntes tűzoltó gyakorlatilag ugyan úgy végezze feladatát, mint a hivatásos tűzoltók.
- Az önkéntes tűzoltó egyesületek nem rendelkeznek a beavatkozáshoz szükséges eszközökkel. Sok helyen nincs fűtött szertár, nincs vagy nem megfelelő műszaki állapotú a gépjárműfecskendő, szakfelszerelés.
- A biztonságos munkavégzéshez elengedhetetlen egyéni védőruhák, védőeszközök (pl. légzőkészülék), azok ára miatt, elérhetetlenek a legtöbb egyesület számára.

Ezen akadályokat le lehet küzdeni, de csak hosszú idő alatt, nagyon tudatos és egymásra épülő lépésekkel. Anyagi megtakarítás a jelenlegi

állapothoz képest biztosan nem érhető el, sőt a hiányosságok pótlása olyan „tőkeinjekciót” igényel, ami nélkül nincs esély az új típusú működés kialakítására.

Önmagában, a remélhetően megszülető jogszabályoktól, vezetői akaratból nem lesznek önkéntes tűzoltók, sőt a jelentős értéknek minősülő hivatástudatot sem lehet fenntartani a hivatásos tűzoltók között. Az ember központba állítása ezen a területen két oldalról is fontos. Egy részről a tűz és katasztrófavédelemnek elsősorban az emberi életek, egészség megóvását kell szolgálni, és csak az után az anyagi javak mentését. Más részről a tűzoltó mint ember középpontba állítása biztosíthatja, hogy a kívánt társadalmi folyamatok elinduljanak, a már gyermekkorban megkezdett képzés, tudatos nevelés része legyen életünknek. Vannak követhető példák, de az automatikus, helyi viszonyokat figyelmen kívül hagyó másolás nem lehetséges.

XI.3. Tűzoltóképzés a III. évezred küszöbén

1998-ban a Tűzoltó-tisztképző Iskola megalapításának 50. évfordulója alkalmából a fenti címmel rendeztek egy emlékülést Budapesten. Ezen hazai és külföldi szakemberek vettek részt és tartottak előadást.

Az előadások anyagából készült egy kiadvány, amit Dr. Bendő Mihály tüz. ezredes a Tűzoltó-tisztképző Iskola nyugalmazott parancsnoka bocsátott rendelkezésemre.

A kiadványban az előadók ismertetik saját országuk, intézményük tűzoltóképző tevékenységét és többen javaslatokat fogalmaznak meg a képzés megújítására.

Mivel a humán erőforrással való gazdálkodás stratégiai kérdés, indokoltnak tartottam minden előadás magyarnyelvű szövegét mellékletként csatolni a dolgozathoz. (5. számú melléklet)

Hanno Ritterbusch, németországi előadótól idézek egy részletet:

„TÁVLTATOK

Jelenleg nem csak Németországban kezdeményezik a képzés megújítását, mindenütt egyre jobban az ember kerül a szemlélet középpontjába. Míg korábban a tűzvédelemben a technika dominált, ma felismerték, hogy a tűzoltót, mint embert célirányosabban és gyakorlatiasabban kell felkészíteni feladata végrehajtására. A jobb kiképzést igényli a gazdasági élet is. A hivatásos tűzoltóságnál létszámcsökkentést kell végrehajtani, az önkéntes tűzoltóságoknál nehéz kiképzési célokra szabadidőt biztosítani, így egyre nagyobb a szakadék a képzési igény és a lehetőségek között.

Ezért csak az a lehetőség marad, hogy változtatunk a képzési módszereken és az oktatás tartalmát a lényegre korlátozzuk, ugyanakkor azonos idő alatt hatékonyabbá tesszük a képzést.

Legnagyobb változásra a „tűzoltás” szakterületén van szükség. A környezetvédelmi korlátozások miatt szinte nem végezhetünk a gyakorlatban ki- és továbbképzést. Ez azt jelenti, hogy tűz esetén fiatal, tapasztalatlan tűzoltókat úgy kell beküldeni egy égő épületbe, hogy előtte egyszer sem tapasztalhatták meg „élőben”, csak a gyakorló pályán, hogy milyen hatása van a füstnek, tűznek, az elgőzösödött oltóvíznek. Ez óriási felelőtlenség. Németországban égető szükség van arra, hogy „élő tűznél” is legyen lehetőség gyakorolni. ... Ezen túlmenően a gyakorlati oktatásban be kell vezetni a cselekvés gyakorlatokat: hogyan cselekedjünk tűzoltáskor, veszélyes anyagokkal történt balesetnél, műszaki segélynyújtáskor és bevetés irányításakor. Külön figyelmet kell fordítani a pszichológiai képzésre, hogy az egyén miként viselkedik a bevetés előtt és a bevetés után.

Összefoglalva: a tűzoltóképzés jelszava, átlépve a harmadik évezredbe, a következő lehet: „Vissza a gyakorlathoz, és közelebb a tűzoltóban lévő emberhez”.

A társadalmi folyamatok kihatnak életünk minden területére. Van választásunk abban, hogy csak „elszenvedjük-e azokat” vagy igyekszünk aktív szerepvállalással hatást gyakorolni rájuk.

Senki nem hordja a zsebében a „bölcsek kövét”, így kénytelenek vagyunk, a meglévő tapasztalatokat hasznosítva, az új innovatív gondolatok megvalósítását segítve együttműködni másokkal.

Az önkéntes tűzoltói tevékenység feltételez egy áldozatos életformát. A modern technikai eszközök kezelése, védőfelszerelések használata elképzelhetetlen megfelelő képzés és gyakorlás nélkül. A fiatalok számára már nem vonzó a „lerobbant, őskori” tűzoltóautó vagy a teljes komfortot nélkülöző tűzoltószertár. Ezért, ha azt szeretnénk, hogy legyenek önkéntes tűzoltók, akkor az általános társadalmi körülmények alakítása mellett a tűzoltók munkakörülményeire döntő befolyású feltételekben is előre kell lépni.

A Nemzeti Fejlesztési Terv 2007-2013 közötti időszakában új lehetőségek nyílnak a tűzvédelem területén is, az Európai Unió által támogatott pályázati programok kidolgozására és megvalósítására.

Az infrastrukturális és eszközfejlesztések mellett a humán erőforrás fejlesztésre, egy új képzési, minősítési rendszer kialakítására van szükség.

Az egymásra épülő, egymással szoros szakmai együttműködést megvalósító tűzoltó szervezetek biztosíthatják a biztonságos élet védelmét. Ebben szerepe van a törvényalkotóknak, a szakmai felügyeletet gyakorló hatóságnak, a hivatásos tűzoltóknak és az önkéntes tűzoltóknak egyaránt.

XII. Konkrét javaslataim az önkéntes tűzoltók jövőbeni szerepének erősítésére

- az önkéntes tűzoltó egyesületek és az önkéntes tűzoltók feladat és működési mód meghatározása jogszabályi szinten,
- az állami szerepvállalás törvényi szabályozása az önkéntes tűzoltó egyesületek működése feltételeinek biztosításában, (pl. az önkéntes tűzoltó egyesületek is hozzájuthassanak felújított, használt

gépjárműfecskendőhöz, szakfelszerelésekhez, egyéni védőeszközökhöz – az erre fordítható költségvetési keret jelentős növelésével)

- önkormányzatok egységes szerepvállalásának törvényi szabályozása,
- EU források felhasználásával el kell indítani egy tűzoltószertár korszerűsítési programot,
- önkéntes tűzoltó tevékenységet vállaló személyek társadalmi elismerésének erősítése, számukra nyújtható kedvezmények egységes szabályozása,
- az „önkéntesség nem jelent ingyenességet” elv elfogadása, az önkéntes tűzoltó tevékenység (képzések vállalása, gyakorlatokon való részvétel és készenléti, kárelhárító munkavégzés) anyagi ösztönzése, ezen a területen a nemzetközi (elsősorban osztrák és német példák) alkalmazása,
- egységesen alkalmazható képzési rendszer kidolgozása, (tananyag, szükséges eszközök meghatározása és felkészült oktatók biztosítása) a gyermek (10-14 év közötti), az ifjúsági (14-18 év közötti) és a felnőtt (18 év fölötti) önkéntes tűzoltók képzésére,
- a képzettségi és gyakorlottsági követelmények meghatározása a kárelhárításban résztvevő önkéntes tűzoltókra vonatkozóan,
- az ÖTE-k beavatkozási képessége és követelmények szerinti kárelhárító munkájuk szakmai felügyeletének erősítése,
- egységesen alkalmazható, az önkéntes tűzoltók felkészültségét minősítő rendszer kidolgozása, a hagyományos és CTIF tűzoltóversenyek mellett a hivatásos tűzoltók versenyéhez hasonló (elméleti és gyakorlati tűzoltási, műszaki mentési feladatokat is magában foglaló) minősítő versenyeket kell rendezni kistérségi, regionális és országos felmenő rendszerben.

Ezek a konkrét célkitűzések csak a hivatásos, a köztestületekben alkalmazott főállású és az önkéntes tűzoltók szoros együttműködésével valósíthatók meg. Az

egymásra épülő együttműködés biztosíthatja, hogy minél több településen legyenek rövid időn belül elsődleges beavatkozásra alkalmas önkéntes tűzoltók, már gyermekkorban elkötelezett, később élethivatásként a tűzoltó munkát vállaló hivatásos tűzoltók.

A veszély ma sem kisebb, mint a történelem során korábban volt, és az anyagi lehetőségek korlátozott volta miatt ma sem biztosítható, hogy mindenhol professzionálisan tűzoltással, kárelhárítással foglalkozó egységek garantálják a biztonságot.

Ma is szükség van a tűzoltói tevékenységre önként vállalkozó emberek áldozatos munkájára, de ezt a közösségnek a kor követelményei szerint elérhető legjobb feltételek megteremtésével kell segíteni.

Sajnos a korábban nagyszámban megszűnt önkéntes tűzoltó egyesületek tömeges újjászervezésére kevés az esély, az is nagy eredmény lenne, ha a ma működő ilyen szervezetek fennmaradnának, és fiatalok bevonásával megújulnának. Ebben a Magyar Tűzoltók Szövetsége Önkéntes Tagozatára jelentős szerep hárul, de a jogalkotók, a szakmai felügyeletet gyakorló szervezetek és a hivatásos tűzoltók segítségével nem lehet sikeres.

Összegzés

A társadalmi szervezetek fejlődésének, ezen belül a tűzoltó szervezetek és a helyi önkéntes tűzoltó egyesületek helyzetének bemutatására törekedtem a Jászkiséri ÖTE konkrét példájának felhasználásával.

A dolgozat készítése közben áttekintettem napjainkig terjedő történelmi időszakot, bár a társadalmi folyamatok, események részletesebb elemzésére csak érintőlegesen kerülhetett sor. Igyekeztem kiemelni, hogy az egyéni szerepvállalás, az alulról jövő kezdeményezések egymásra találása eredményezhet érdemi párbeszédet, együttműködést. Sajnos nagyon sok helyen a tolerancia hiánya kioltja az alkotó energiát, a fejlődés helyett, az egy helyben topogás, sőt jelentős visszafejlődés is megfigyelhető. (pl. az önkéntes tűzoltó egyesületek számának drasztikus csökkenése)

Az elmúlt tíz évben civilszervezetek létrehozásában és fenntartásában, valamint az önkormányzati munkában szerzett tapasztalatokat igyekeztem beépíteni a dolgozatba. Módomban állt a svájci és német önkéntes tűzoltó egyesületek munkáját megismerni, és szomorúan állapítottam meg, hogy náluk megőrizték és a mai napig alkalmazzák a Gróf Széchenyi Ödön nevéhez köthető értékeket. Nálunk szinte semmit nem tudnak az emberek ezekről a dolgokról.

A tűzvédelemmel foglalkozó önkéntes tűzoltó egyesületek, köztestületek léte is az emberi együttműködéstől függ. Egyik legnagyobb kihívás az, hogy a „katonás fegyelmet feltételező” szakmai munka, hogyan egyeztethető össze az önkéntes szerepvállalással, a civil szervezet létéből fakadó közösségi értékekkel. Ha a történelmi gyökerekhez visszanyúlva erre a kérdésre megtaláljuk a helyes választ, akkor nagyot léphetünk előre. A tűzvédelem – kárelhárítás területén az önkéntes tűzoltó egyesületekre mással nehezen pótolható feladat hárul, ezért fontos a jogilag, szakmailag és anyagilag megalapozott működésük feltételeinek megteremtése.

Mellékletek

- (1) Az első magyar tűzoltókönyv borítólapjának másolata
- (2) Szent Flórián története
- (3) Gróf Széchenyi Ödön élettörténete
- (4) J-Nk-Szolnok Megye tűzoltó szervezeteinek változása 1989-2007
- (5) „Tűzoltóképzés a III. évezred küszöbén” címmel 1998-ban
Budapesten megrendezett emlékülés előadásainak szövege